

Yakacık Köyü Dünü Ve Bugünü

– Ahmet AYAZ · 26 Mayıs 2013

YAKACIK KÖYÜ- DÜNÜ VE BUGÜNÜ

Ahmet AYAZ

YÖRE DERGİSİ: YIL 1992- SAYI 10- SAYFA 26

Gaziantep'e bağlı Oğuzeli İlçesinin 7 Km güneyindedir. Asıl adı Zıramba olan Yakacık Köyü 98 hanelidir. Yaklaşık olarak 750 civarında nüfusu bulunmaktadır. Arazilerinin içinden geçen Sacır, Karaarık, Ortaarık ve Değirmenarığı üzerindeki söğüt, kavak, dut ve ceviz ağaçlarının yaz mevsimindeki yeşillikleri köyün etrafını süslemektedir.

1960 yılında İçişleri Bakanlığınca köy adları değiştirildiğinde YAKACIK ismini güzelliği sayesinde almıştır. Zıramba adı çok eski devirlerde burada çok öfkeli, "ZİR" etrafa hükmeden bir zat yaşamış. Zıramba adı bu adamın, bu haline göre verilmiştir.Tarihi çok eski devirlere dayanan Yakacık Köyünün, güneyinde Gündoğan, (Tilbaşar) Doğusunda Tutluca, Tınazdere, Kavunluk. Batısında Altınsu, Karacaören, İkizkuyu, güneyinde Oğuzeli İlçesi bulunmaktadır. Yakacık Köyünde, Bekmişli, Karakoyunlu, Binhalit, Beşaltı, Elbisultan, Elbeyli, Aliidrisli ve Bozgeyik, ve Bazı aşiretleri bilinmeyen Türk aileleri, yaşamaktadırlar. Nüfusu, köyden şehre devam eden göç akınlarından dolayı hep sabit kalmıştır. 1950 yılından bu yana büyük bir nüfus artışı patlaması olmuşsa da, bu fazlalıklar hep şehre gitmiş olduğundan, köydeki nüfus oranı dengesini bozmamıştır.

Yakacık Köyünde erkekler ayağına yemeni veya kundura, şalvar, üstten kazak veya yarım yaka denilen yelek, yeleğin üzerinden ceket, başlarına şapka giyerler. Kadınlar ise; Kundura veya yemeni, balaklarında lastik takılı diz donu, üzerinden sire veya ipekli göylek, köyneğin üzerinden yünlü, desenli kumaştan veya kadifeden dikilen üçetek zıbın giyerler. Başlarına ya ipekli poşu veya sarı renkte yine ipekli ahmediye denilen yağlık bağlarlar. Bellerinde gümüş kemer veya şal kuşak olur.

YAKACIK'TA EVLENME ADETLERİ;

Ahmet AYAZ

YÖRE DERGİSİ: YIL 1992- SAYI 10- SAYFA 26

Yakacık'ta evlenme zamanı gelen ergen oğlanın annesi ve babası gizli gizlice kız ararlar. Komşu kızı ailenin Elif'i, ailece oğullarına almayı kafaya koymuşlarsa, oğlan anası, kız anasına girişimde bulunur. "Kele bacım bizim ki, sizin ailenin kızı Elif amma güzel olmuş diyor. Doğrusunu söylemek gerekirse

akıllıdır da. Keşke böyle bir gelinimiz olsa” der. Elifin anası da “Nasip eder Allah, inşallah. Oğlunuzda terbiyeli ve dürüsttür. Hatırımızı da çok sayar” derse bu kız tarafından bir yakınlaşma sayılır.

Oğlan anası, oğlan babası ile konuşup karar verdikten sonra, köyün saygın adamlarından birkaç kişi kız evine düğün giderler. Çaylar, kahveler içildikten sonra. Düğüncülerden hatırlı birisi; “ sizi çok eskiden beri tanır, hem de sever ve beğeniriz. Bundan dolayı Allah’ın emri ve peygamberin kavli ile kızınız Elif’i, oğlumuz Hasan’a istemeye geldik” der. Kız evinin gönlü yok ise, “Daha kızımız küçük” der. Veya amcasının oğlu, halasının oğlu yolunu beklerler. Akrabadan da geçilmez” şeklinde cevap verir. Eğer gönülleri oldu ise; “Allah yazmış ise olur. Ne diyelim hele biz bize danışıp konuşalım. Size haber veririz” derler.

Kız evi düşünüp taşındıktan sonra; Hele bir de kızın fikrini alalım, bakalım ne diyecek” derler. Kızın ya yengesi, ya da büyük ablası; “Elif, seni komşunun oğlu Hasan’a istemeye gelmişler. Ne dersin?” derler. Elif’in gönlü yok ise, “Babamın ekmeğini, aşını ben mi bitirdim? Beni başınızdan atmak mı istiyorsunuz? Sizden koca mı istedim” der. Kız evi de Elif’i vermekten vaz geçer. Eğer Elif’in gönlü var ise, “Anam, babam ne derse o olur. Haddime mi düşmüş. Anamın babamın önüne geçip söz konuşmak” der.

Bunun üzerine oğlan evine olumlu bir haber gönderilir. Oğlan evi de kız evinde bir yemek hazırlatır, oğlan evi de, kız evi de, tüm akrabalar kız evinde toplanırlar. Yemek meydana gelir; Kız evi “Buyurun” deyince, toplantıda hatırlı birisi; Bu yemeğe başlamadan önce “Ağam hele yükümüzü bildirin. Belki yükümüz ağır olur da kaldıramaz isek ne yaparız?” diyerek başlık parasının ne kadar olduğunu sorar. O sırada kız babası; “Siz büyük adamlarsınız ağam, sizin kaldıramayacağınız yük olmaz” der. Oğlan tarafı ısrar eder. Kızın başlık parasını söyletir. Oğlan tarafından saygın birisi, başlık parasından bahşış ister. Kızın babası da, (Kalın) Başlık parasından bir kısmını bahşış isteyene, bir kısmına cemaate, bir kısmına oğlan babasına, bir kısmını da damat adayına bahşış olarak bildirir. (Kız kalını) Başlık parası cemaatte sayılır ve döşeğin altına itilir. Bundan sonra çeşitli eşyalar ve altın işi konuşulur.Oğlan babası falanca zaman pazarlığa gideceğiz, hazır olun” Kız evi o gün yakınlarına haber verir, bir araya toplanırlar. Oğlana ve kıza alınacak ne gerekiyorsa alır, bir de davulcu, zurnacı tutup, davul ile zurna çalına çalına köye getirirler. Komşu ve akrabalar alınan eşyalara baktıktan sonra, oğlan evinin damına bayrak dikilir. Bayrak dikilirken köyün ergenleri toplanıp maniler ve türküler söyler, halay çekerler. Kıza halka, oğlana kaşlı birer altın yüzük, kaynanalar tarafından takıldıktan sonra, sıra gelir düğün hazırlıklarına.

YAKACIK'TA DÜĞÜN HAZIRLIKLARI VE DÜĞÜN

Ahmet AYAZ

YÖRE DERGİSİ: YIL 1992- SAYI 10- SAYFA 26

Oğlan babası bir davar keserek, köyde bulunan bütün aile reislerini evine davet eder. Yemekler yenilip, acı kahveler içildikten sonra, “Komşular ben güreşli düğün yapacağım. Bu işe ne dersiniz” der. Davetliler “Hayırlı olsun” diye cevap verirler. Sacır Suyunun batısından Körkün (Büyükşahinbey) Sazgın, Şiveydin (Altınsu) Ulumahsere. Doğusundan Orul, Mizar, Oğuzeli ve Çağdın (Çaybaşı) Köylerinin davetli olduklarını açıklar. Aile büyüklerinin her birisi, bir köyü misafir olarak kabul edeceğini söyler, gelecek

misafirler paylaşılmış olur. Düğün başlayıp misafirler gelmeye başlayınca, gelen misafirlerin düğün sahibi ile bir ilgisi olmaz. Düğün sahibinin evinde sadece davul ile zurna çalanlar kalır. Onlar düğün sahibinin evinde yer, içer ve yatarlar.

Düğün başlayınca köyün harman yerine, güreşçiler iki taraflı otururlar. Sabahın erken saatlerinde güreş başlar. Güreş üç gün devam ettikten sonra, galip gelen taraftan “Baş güreşçi” belirlenir. Baş güreşçi, karşı taraftaki güreşçileri mağlup eden güreşçidir. Bir top ipekli kadın elbiseliği, bir uzun sırtığın başına sarılarak, baş güreşçiye teslim edilir. Böylece güreş biter.

Güreşi kazanan taraftaki güreşçiler, baş güreşçinin arkasında saf tutarak yürüyerek, davullar harbiler çalınır. Bir köçek de baş güreşçinin önünde oynayarak gelini ata bindirmeye giderler. Gelini ata bindirip, köyü dolandırdıktan sonra eve getirirler.

Düğünde güreş olmayacaksa, yine davetliler, güreşli düğün gibi bölüşülür. Köyün meydan yerine davetliler toplanır, halay çekilir. Oyunlardan, ağır hava, hadediye, üçayak, Marmara, dokuzlu ve şeker oğlan gibi oyunlar oynanır. Halay çekerken, erkekler başta, kadınlar arka sıraya dizilirler. Kadınlarla erkeklerin birleştiği yerde, düğün sahiplerinden, ya karı koca, yada koca veya kardeş; Yani birbirine nikah düşmeyenler el ele tutuşurlar. Ağır hava oynanırken, düğünün başında oynayanlardan birisi, zurna eşliğinde uzun hava, veya barak türkülerinden söylerler. Örnek verecek olursak, aşağıya bir iskan türküsü (Koçaklama) alıyorum.

Feriz Beyden de Muslu Beye bir selam.

Gelsin bu illerden göçelim dedi.

Totalım hırsız verelim eldin,

Yahşiyi yabandan seçelim dedi.

...

Muslu Bey de derki, ben razı olmam,

Dünyaya bir geldim, bir daha gelmem.

Ölürüm vallahi bir çoban vermem,

Saçarım çöllere al kızıl kanı.

...

Bu türkülerden Aşık Garip, Kerem, Hacov Gelin, Hurşit, Kürep Dönesi, Şemik Dönesi gibi türküler

karşılıklı olarak söylenir. Yukarıdaki dördlük bir iskan türküsüdür. İskan Türkülerine koçaklama da denilir.

Bu türkülerin usta okuyucuları, Muhittin ÖZASLAN (Kör Mahey) Şerif AKBAĞ, (Bekçi Şerif) Mustafa KAYAHAN, Hüseyin YILDIRIM (Derviş Hüseyin), Aşık Mehmet YILMAZ, Öksüz KADİR, Fayat ALAGÖZ, Recep TÜRKOĞLU, Fevzi ÇOBAN, Ümit Can İLHAN, Enver DERDİBÜYÜK gibileri. Yakacıktan ise, Cuma SALMAN ve Hanifi BALTA..

Düğün bitiminden bir gün önce, akşam vakti gelin ve güveğiye kına yakılır. Oğlanın kınası da kız evinden manilerle alınır.

Oy miz mize miz mize,

Kına verin siz bize,

Kınayı vermezseniz,
Biz de küseriz size.

Kına almaya giderken veya gelirken, yaşlılardan birisi yolun orta yerine oturup, “Beni vurdular” der. “Kim vurdu” diye ergen başı sorar. Beni falanca adam vurdu ağam. Yaralıyım, yaram çok derin der. Vurduğu söylenen kişi bir türkü veya mani söyleyince, vurulan kişi ayağa kalkar, topluluk kına işine devam eder.

Kızın kınası kız evinde sağdıç tarafından, davul zurna ile bir eğlence gecesi yapıldıktan sonra, genç kızlar mani söyleyerek yakarlar. Oğlanın kınası da oğlan evinde, gece eğlencesi bittikten sonra ergen başı tarafından, önce kınada yerinde bulunan bir öksüz çocuğun eline yakıldıktan sonra, güveğinin eline maniler söylenip, yahlar çağıra çağıra yakılır. Sabahına düğün devam eder. Öğle vakti gelini ata bindirirler. (Günümüzde at kalmadı taksiye bindiriyorlar) Eskiden gelin atta giderken, gelinin her iki tarafında, bir yakını bulunurdu. Bir sevmeyen kişi atın üzengisinden bir iğne geçirirse, zıfaf gecesi, gelin ile güveğinin Allah emrine giremeyecekleri, güveği içinde, nikah kıyılırken bir sevmeyen bıçağı açıp kapatırsa, bıçak tekrar açılıncaya kadar, gelin ile güveğinin Allah emrine giremeyecekleri söylenir.

Gelin, oğlan evine gelince attan inmez veya arabadan inmez. Bu, kayınbabadan bahşış istemek anlamına gelir. Kayın baba zengin ise, “Falanca bağı veya tarlayı gelinime bağışladım” der. Tarlası, bağı, bahçesi yok ise, “Karabaş koyunu veya sarı ineği gelinime bağışladım” der. Kayınbabanın bağış yaptığı ne ise, o gelinin olur. Sonra oğlan evinde yemekler yenilir. Acı kahveler içildikten sonra, geline akrabalar ve dostlar takılar takarlar. Takılar, altın bilezik, cumhuriyet altını veya paradır. Bu takılar gelin ile güveğinin olur.

Sonra, herkes bir araya toplanır, davullar çalınır, Şabaş çağrılır. Davulcu şabaş falanca ağamdan şu kadar para der. Şabaş da toplanan paralar, düğünde davul zurna çalıp, şabaş çağırانların olur. Şabaşda davulcu ve zurnacılar ne kadar çok para toplarırsa, düğün sahibinin şanı şerefi artar. Bundan sonra düğün sona ermiş olur, herkes “Hayırlı ve uğurlu olsun diyerek evlerine dağılırlar.

YAKACITA GÜVEĞİ DONATMA

Ahmet AYZ

YÖRE DERGİSİ: YIL 1992- SAYI 10- SAYFA 26

Düğün bitince güveği bir arkadaşı eve davet etmek için ergen başıdan izin ister. Daha önceden birisi izin istemişse, ergenbaşı “Falanca arkadaşımıza söz verdim, akşam orada olacağız. Veya akşam bizdeyiz” der. Güveğinin davetli olduğu yere ergenbaşı, güveği ile birlikte gider. Akşam orada toplanırlar, tıpkı kınadaki gibi oğlan evine mani söyleyerek giderler.

Oy miz mize miz mize,
Asbap verin siz bize.
Asbabı vermezseniz,

Biz de küseriz size.

Elbiseyi hazırlayıp bir büyücek tepsi üzerine düzenlice koyduktan sonra, elbise almaya gelenlerin birisinden mani söylemesini isterler. O da maniyi söylemeye başlar.

Bir balıkçıl aldı kaçtı fesimi,
Çok bağırdım işitmedi sesimi.
Anam yoktur kimler çeksin yasımı.

Dört gazilerde aman diy aman,
Gelen sunam kimindir.
Yah yah yah, yaaaah yah.

Acem kızı kalk gidelim bizece,
Gül döşettim ak topuktan dizece.
Acem kızı sarılalım güzece.

Dört gaziler de, aman diy aman,
Gelen sunam kimindir.
Yah yah yah, yaaaah yah.

Şenlik içinde mani söyleyerek ergenler, elbise tepsisini başlarına alır, toplantı yerine gelirler. “Kutlu olsun, kutlu olsun, Abbisi de (Darısı da) ergenlere olsun” diyerek elbiseyi giydirmeye devam ederler. Orada bulunan evlilerden birisi “Ergenlere sabır, evlileri bir daha olsun” diyerek, şenliklerle güveği kapıya getirdikten sonra ergenler güveği ile teker teker sakallaştıktan sonra ayrılıp herkes evine gider.

Güveği, önce babasının, sonra annesinin, daha sonra da evde bulunan büyüklerinin ellerini öptükten sonra gelin hanımın yanına girer. Allah emrine girdikten sonra çıkar, tekrar babasının, annesinin, ellerini öper. Gelinin yanına aile büyüklerinden iki kadın girer. Her şeyi, yerli yerinde gördükten sonra onlar da çıkar, üç defa zilgit çalarlar. Bazı yerlerde de üç adet mermi sıkarlar. Aileden birisi geline tuzsuz, yağda yumurta pişirip götürür. Veya sade yağı eritip içirirler. Güveği üç gün çalışmaya gitmez. Yakınları gelini görmeye gelirler. Gelin, yakın akrabalara mendil, döşek çarşafı, yastık yüzü işlemeli eşyalar dağıtır. Akrabalar da gelini eve davet edip, hediyeler verirler. Bir hafta sonra güveği, kaynanası ile kayın babasının ellerini öpmeye gider, bir gece de orada yatar. Kendisine saat, altın yüzük gibi hediyeler verilir. Bir hafta geçtikten sonra, gelinin babası, annesi gelini eve davet ederler. Geline cumhuriyet altını, altın bilezik, koyun gibi hediyeler verirler. Böylece çiftler evlilik hayatına başlamış olurlar.

Yakacıkta evlenmek isteyen ergen oğlan, evlenmek istediğini ailesine söyleyemeyince, öküz ile çift sürerken sabanı kırar. Veya babasının ayakkabısının bir tanesini çivi ile habersizce yere çakar, ortadan kaybolur. Oğlanın babası durumu anlayıp, oğlunun evlenmesi için hazırlıkları başlar.

YAKACIK'TA CENAZE ADETLERİ

Ahmet AYAZ

YÖRE DERGİSİ: YIL 1992- SAYI 10- SAYFA 26

Yakacık Köyünde düğün kadar cenaze de önemli bir yet tutar. Köyde bir cenaze olduğu zaman, minarede sela verilir. Cenaze defnedilinceye kadar hiçbir kimse çalışmaya gitmez. Cenaze sahibinin köy dışından gelen misafirlerini, düğünde olduğu gibi, cenazede de pay edilir. Baş sağlığına gelenler birer kurbanlık (Davar) getirirler. Komşular bir haftaya kadar cenaze evine yemek yaptırmazlar. Yiyecekleri ve içecekleri komşular götürür. Taziye için gelen davarlar kesilir, bir kısmı cenaze evinde kalır, bir kısmı dışarıdan gelen misafirleri alan komşulara ve akrabalara gönderilir. Sonra gelen davarların bazılarını kesip mevlüt okuturlar. Cenaze evi ölenin hayrına birer hafta aralıkla helva ve tuz dağıtırlar.

YAKACIK KÖYÜNÜN SOSYAL VE EKONOMİK DURUMU

Ahmet AYAZ

YÖRE DERGİSİ: YIL 1992- SAYI 10- SAYFA 26

Yakacık Köyü oldukça sulak bir köydür. Tahıl üretimi başta olmak üzere pamuk yetişir. Nar, kayısı, incir, erik ve ceviz ağaçları vardır. 1950li yıllarda domates üretimi ile ün yapan Yakacık'ta, soğan ile pamukta önemli bir yer tutmaktadır. Köy eskiden yapılan kerpiç evlerden oluşan bir torak yığını halinde iken, şimdi bağ bahçe ve ceviz ağaçlarının arasına, biriketten evler yapılmış halde görülüyor. Sazgın Köyündeki KIRGÖZ Pınarından gelen içme suları evlere ve bağ, bahçe aralarına dağılmıştır.

Yakacık Köyü, yeşillikler ve bütün tabiat güzelliklerine sahip olmasına rağmen, belli başlı bir mesire yeri yoktur. Şehirden gelen misafirleri herkes bağında ve bahçesinde ağırlamaktadır. Köyün güneyinde bulunan GÜNDOĞAN Köyündeki KARABABA'nın Türbesi altındaki dut ağaçlarının bulunduğu pınarın başına götürürler. TILBAŞAR KALESİNİ gezer, orada kebab yapar köfte yoğururlar.

Yakacık'ta bir değirmen vardır. Eski devirlerde bu değirmende un öğütürerek kaleye yer altı yoluyla götürülürmüş. Bu yolların kalıntıları halen mevcuttur. Bir de tarihi çok eski olan minareli camii bulunmaktadır. 17. yüzyılda yapıldığı söylenen bu caminin tamiratı köylülerin aklına gelmemiş olmalı ki, bu tarihi eser kaderine bırakılıp, aşağı mahalleye yeniden bir cami yaptırmışlar. Bir cami de merhum Hacı İbrahim KURT tarafından yukarı mahalleye yaptırılmıştır. Eski camiye ait köyün 7 parça sulak tarlası bulunmaktadır. Bu sulak tarlalarında bu camiyi yaptıranın ait olduğu söylenmektedir.

Kırgöz suyu'nun Oğuzeli'nden gelen Addenarkı Suyu ile birleşerek, Yakacık Köyünün batısındaki yer altı tünellerinden geçerek HALEP Şehrine aktığını 1953 yılında hatırlıyorum. Bu suyun etrafında çok kalın ve kocaman dut ağaçları vardı. Mevsim kurak gittiği zaman, Yakacıklılar genç, ihtiyar, kadın, çocuk toplanıp bu ağaçların altına yağmur duasına çıkarlardı. Burada koyun kuzu kesip, yerlerdi ve yağmur yağsın diye Allaha dua ederlerdi.

1950-1965 yılları arasında köyde aba güreşine büyük bir tutku vardı. O zaman köyün gençleri boş zamanlarını aba güreşi idmanları ile geçirirlerdi. Bu tutku ile yoğun çalışmalarının sonucu olarak Yakacık Köyünden ünlü güreşçiler yetişmiştir. İbrahim Halil ERÇİN, Mehmet OĞUZ (Abov Mamet) Ömer ŞAHİNLER, Kadir ÖZDEMİR (Memet Kadir, Cuma KURT (Mağmov Cumov Gaziantep'in ünlü güreşçileri arasında yer almışlardır.

Yakacık Köyünde ilkokul 1953 yılında açılmıştır. O yıllarda okuma yazma oranı yüzde bir iken, şimdi bu oran yüzde doksan sekize çıkmıştır. Benim çocukluk yıllarımda koskoca bir köyde dört kişinin okur-yazarlığı vardı. Bunlar hem Kur'an-ı Kerim'i, hem de yeni yazıyı çok iyi bilirdi. Bunlardan birisi rahmetli babam Halaf AYZAZ, 1943 tarihinden itibaren askerde dört yıl yazıcılık yapmıştır. Diğerleri merhum Zekeriya ERÇİN, (Zekeriya Hoca), Baki KONT ve Abid ÇANAK dı.

Günden güne yükselen okuma-yazma oranına bağlı olarak Yakacık Köyü'nden bir çok devlet memuru, öğretmen, doktor, mühendis, mimar, hukukçu, iktisatçı ve üst rütbeli asker ve polis memuru yetişmiştir.